

Pille-Riin Purje teatrikommentaar. "Leviaatani" levitatsioon

Teater Ekspeditsioon "Leviaatan" (lavastaja Lauri Lagle) Autor/allikas: Herkko Labi

TEATER

Pille-Riin Purje, teatrivaatleja

Täna kell 13.35

Kuula artiklit 4 min

Uus lavastus

Teater Ekspeditsioon

"Leviaatan"

Lavastaja: Lauri Lagle

Dramaturg: Eero Epner

Kunstnik: Laura Pählapuu

Helilooja: Jakob Juhkam

Valguskunstnik: Siim Reispass

Koreograaf: Tiina Mölder

Trikimeistrid: Enar Tarmo, Andres Mirme.

Laval: Marika Vaarik, Jörgen Liik, Eva Koldits, Simeoni Sundja, Sander Roosimägi. Põhineb Anton Tšehhovi näidendil "Kirsiaed" (tõlkinud Mati Unt), Herman Melville'i romaanil "Moby Dick" (tõlkinud Ülo Poots ja Juhan Lohk) ning piiblilool Joonasest.

Esietendus Krulli kvartali remonditsehhis 23. novembril 2024.

Krulli kvartali remonditsehhis hingedekuul esietendunud Lauri Lagle lavastus "Leviaatan" on absoluutses kooskõlas teatri nimega: Ekspeditsioon. Publikuna siirdume koos viieliikmelise näitetrupiga rännakule maailmalõpu veerel, turnides-kõlkudes-pendeldades-liibates-hõljudes-tantsides... Ühesõnaga: leviteerides kurjuse lohutul ja ohtlikul mägimaastikul, hoides nõtkelt tasakaalu lootuse ja halastuse kuristike kohal.

Seda lavastust ära sõnastada polegi eesmärk, pärast ainsat vaatamist iseäranis. Sõnastamatus teeb head, aitab hoida saladust. Ja tulikirjas ilmuvad Betti Alveri (kel muide sama sünnikuupäev "Leviaatani" esietendusega!) luuleread:

*Tähtsad mõtted riisuvad rahu,
segased suubuvad mõnusse,
tähtsaimad aga ei mahu
kunagi sõnusse.
("Kilde 7", 1942)*

Lagle lavastajakäekirja kirjeldada katsudes kargab pähe isemeelseid märksõnu. Loogiline irratsionaalsus. Skalpelligerav melanhoolia. Hooliv iroonia. Aga ka vohava ülevõlli-labasuse peen pilav osatamine, mis kutsub esile mõrkja häbitunde, ent samas naeruväärsuse talutava, tervendava kerguse.

Ilmne on lavaviibe Mati Undile, mitte üksnes Tšehhovi "Kirsiaia" tõlkeversiooni ja Gombrowiczi "Laulatuse" sõrme-monoloogi kaudu, vaid avaramalt. Erinevate tekstide põimimine on dramaturgiliselt põnev, tulvil ootamatuid, vaimukaid üleminekuid. Viimasel ajal on meil Tšehhovit mängu kahmatud pahatihti üpris huupi, lamedalt lahmimisigi. Seekord kumiseb "Kirsiaed" kaasa valusa sügavusega. Näiteks stseen, kus loetelu surnutest, kadunutest, keda enam ei mäleta, kasvab hingekriipivalt aja- ja sõjamärgiliseks, ilma et seejuures katkeks tragikoomiline absurd.

Need viis näitlejat, kes üheskoos musitseerivad nii pilli- kui hingekeeltel – Marika Vaarik, Eva Koldits, Jörgen Liik, Simeoni Sundja, Sander Roosimägi – nende ühine,

haruldaset intensiivne kohaolu on ansamblimängu meistrikläss. Kõige paelavam aga on ses viisikus jälgida isetuse isikupära. Tabada seda lavastusterviku läbivat süsteemi, kuis teadlikult pilkupüüdvad, võimsalt ja võluvalt võrgutavad näitlejasoolod ometigi ei kaalu üles lavapartneri hääletut, hetketi peaaegu nähtamatut, ent maksimaalset ja seeläbi kullaprooviga osadust. Aduda, kuidas totaalne ja efektne vaatamängulisus ei lõhusta habrast hingeilma. Hämmastuda, et sedavõrd suures mänguruumis pääseb kompromissitult mõjule ka kammerlik lähiplaan, vaatajale saab osaks isiklik silmside: näitelava kaudu iseenda sisemaailmaga.

Eesti keeles on omapärane väljend: tõtt vaatama. Kuna "Leviaatan" usaldab kujunditaju ja kujutlusvõimet, äratav selle lavastuse kogemine me igapäises paanilises tühirähklemises kaduma kippuva inimliku võime, tahte, suutlikkuse – vaadata tõtt.

Toimetaja: Karmen Rebane

lauri lagle

teater ekspeditsioon

leviaatan